

**POSTUP PRO MOBILNÍ SKUPINY
POSTUP 4**

**MĚŘENÍ POVRCHOVÉ (PLOŠNÉ) KONTAMINACE
Postup 4**

POSTUP PRO MOBILNÍ SKUPINY
POSTUP 4

OBSAH:

1.	Přístroje, pomůcky a materiálové zajištění.....	3
1.1.	Přístroje:	3
1.2.	Spotřební materiál a pomůcky:	3
2.	Postup měření	3
2.1.	Osob	3
2.2.	Objektů, zařízení, automobilů a různých předmětů	5
2.2.1.	Pomocí detektoru plošné kontaminace	5
2.2.2.	Pomocí mokrého stěru	6
2.3.	Předání odebraných stěrů	6
3.	Záznamy a protokoly	6
4.	Související dokumenty	7
5.	Příloha – vzory záznamů měření a průvodky	7

POSTUP PRO MOBILNÍ SKUPINY

POSTUP 4

1. Přístroje, pomůcky a materiálové zajištění

1.1. Přístroje:

- detektor povrchové kontaminace β/γ resp. α/β (např. LB 1210D BERTHOLD; LB124 BERTHOLD; CONTAMAT; MicroCont RADOS)
- přístroj pro určování zeměpisných souřadnic (GPS)
- osobní elektronický dozimetr

1.2. Spotřební materiál a pomůcky:

- PE sáčky
- filtrační papír
- kotoučky na stěr
- líh
- psací potřeby
- pevná podložka (s klipsem)
- metr
- OOPP (Tyvek/Tychem, návleky, rukavice, rouška)
- náhradní baterie
- deník mobilní skupiny

2. Postup měření

2.1. Osob

Provádí se pomocí detektoru plošné kontaminace.

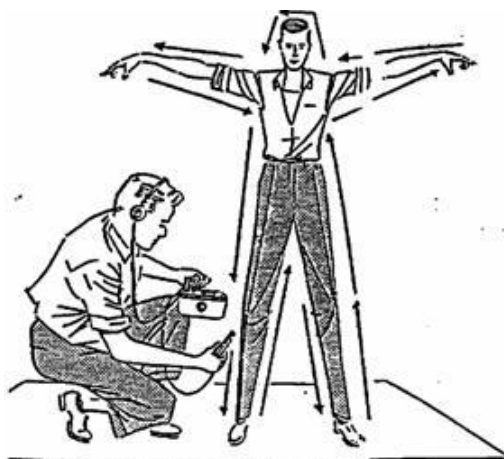
- 1) Při měření dodržovat veškeré zásady osobní ochrany tj. měřit v OOPP tam, kde je to relevantní, a mít nastaveny na osobních elektronických dozimetrech příslušné hodnoty alarmu (dávkový příkon 10 mikroSv/h a dávku 100 mikroSv).
- 2) Pokud je zřejmé, že může jít pouze o kontaminaci zářičem emitujícím jen záření γ , je vhodné zabalit měřicí přístroje do PE sáčku. Pokud je podezření, že se může jednat o směs radionuklidů emitujících záření α , β a γ , přístroje se do ničeho **NEBALÍ** (α a β částice by byly v obalu z větší části pohlceny). V takovém případě je nutné

POSTUP PRO MOBILNÍ SKUPINY

POSTUP 4

postupovat s velkou opatrností, aby nedošlo ke kontaminaci přístroje. Pokud má přístroj okénko s folií, je nutná velká obezřetnost při měření, aby nedošlo k protržení fólie.

- 3) Vybrat odpovídající detektor povrchové kontaminace (β/γ resp. α/β) a dále postupovat dle návodu k tomuto přístroji. Je-li znám kontaminující radionuklid a nejedná se o směs, je možno zapnout přímo měření plošné aktivity, avšak měřená plocha musí být stejná nebo větší než vstupní okno detektoru (jednotka: Bq/cm^2). Jinak se přístroj zapne na měření četnosti impulsů (jednotka: s^{-1}).
- 4) Má-li přístroj možnost zvukové odezvy, zapnout ji.
- 5) Veškeré relevantní údaje zapisovat do formuláře „Záznam měření plošné (povrchové) kontaminace osoby“ (viz Příloha 1).
- 6) Provést měření pozadí na nekontaminovaném povrchu, pokud možno v místech s nízkým pozadím, a zapsat.
- 7) Provést měření **těsně NAD povrchem** (2 – 5 mm nad povrchem) měřené osoby. Měření provádět pomalu a pečlivě. Měřená osoba si stoupne mírně rozkročená a rozpřáhne ruce (viz Obr. 1). Provede se proměření po stranách a nakonec se proměří zepředu a zezadu. Zvláštní pozornost je nutné věnovat podrážkám obuvi, dlaním, vlasům a obličeji v oblasti nosu a úst. Během měření sledovat měřené hodnoty.

Obr. 1 - Měření povrchové kontaminace osoby

- 8) Zapsat naměřené hodnoty překračující hodnoty pozadí o více jak 10%, včetně dalších doplňujících relevantních údajů do příslušného Záznamu měření (viz Příloha).
- 9) Průběžně vést zápisy v deníku MS.
- 10) Zkontrolovat detektor, zda nedošlo ke kontaminaci pomocí jiného přístroje popř. stěrem (viz kap 2.2.). Pokud ano, nelze přístroj dále k měřením použít, je nutná dekontaminace.
- 11) Vyplněný záznam měření předat KŠ SÚJB resp. RKŠ SÚJB.

POSTUP PRO MOBILNÍ SKUPINY

POSTUP 4

2.2. Objektů, zařízení, automobilů a různých předmětů

2.2.1. Pomocí detektoru plošné kontaminace

- 1) Při měření dodržovat veškeré zásady osobní ochrany tj. měřit v ochranných oblecích tam, kde je to relevantní, a mít nastaveny na osobních elektronických příslušné hodnoty alarmu (dávkový příkon 10 mikroSv/h a dávku 100 mikroSv).
- 2) Pokud je zřejmé, že může jít pouze o kontaminaci zářičem emitující γ , zabalit měřicí přístroje do PE sáčku. Pokud je podezření, že se může jednat o směs radionuklidů α , β a γ , přístroje se do ničeho **NEBALÍ**. V takovém případě je nutné postupovat s velkou opatrností, aby nedošlo ke kontaminaci přístroje. Pokud má přístroj okénko s fólií, je nutná velká obezřetnost při měření, aby nedošlo k protržení fólie.
- 3) Vybrat odpovídající detektor povrchové kontaminace (β/γ resp. α/β) a dále postupovat dle návodu k tomuto přístroji. Je-li znám kontaminující radionuklid a nejedná se o směs, je možné zapnout přímo měření plošné aktivity, avšak měřená plocha musí být stejná nebo větší než vstupní okno detektoru (jednotka: Bq/cm²). Jinak se přístroj zapne na měření četnosti impulsů (jednotka: s⁻¹).
- 4) Má-li přístroj možnost zvukové odezvy, zapnout.
- 5) Veškeré relevantní údaje zapisovat do formuláře „Záznam měření plošné (povrchové) kontaminace předmětu“ (viz příloha 2) resp. „Záznam měření povrchové kontaminace vozidla“ (viz Příloha 3).
- 6) Provést měření pozadí na nekontaminovaném povrchu, pokud možno v místech s nízkým pozadím, a zapsat.
- 7) Provést měření těsně NAD povrchem (2 – 5 mm nad povrchem) měřeného předmětu. Během měření sledovat měřené hodnoty.
- 8) Zapsat naměřené hodnoty včetně dalších doplňujících relevantních údajů do příslušného záznamu měření (Příloha 2, resp. 3).
- 9) Průběžně vést zápisy v deníku mobilní skupiny.
- 10) Zkontrolovat detektor, zda nedošlo ke kontaminaci. Pokud ano, nelze přístroj dále k měřením použít, je nutná dekontaminace.
- 11) Vyplněný záznam měření předat KŠ SÚJB resp. RKŠ SÚJB.

POSTUP PRO MOBILNÍ SKUPINY POSTUP 4

2.2.2. Pomocí mokrého stěru

Metoda se používá hlavně na rovných, kompaktních a hladkých površích. Účinnost stěru se předpokládá 5%.

- 1) Při měření dodržovat veškeré zásady osobní ochrany tj. měřit v ochranných oblecích tam, kde je to relevantní, a mít nastaveny na osobních elektronických příslušné hodnoty alarmu (dávkový příkon 10 mikroSv/h a dávku 100 mikroSv).
- 2) Připravit si PE sáček, na filtrační papír nakapat líh, vložit ho do kotoučku.
- 3) Vymezit plochu přibližně **20 x 20 cm²**.
- 4) Důkladně setřít kotoučkem vymezenou plochu.
- 5) Filtrační papír („vzorek“) vložit do připraveného PE sáčku. Sáček popsat.
- 6) Jednoznačně popsané vzorky a řádně vyplněnou Průvodku k odebranému vzorku stěru (Příloha 4) předat k analýze do určené spektrometrické laboratoře.

Poznámka: Lze použít i metodu suchého stěru (materiál, kterým se stírá, se ničím nevlhčí). Účinnost zde je minimální v závislosti na povrchu. Takovýto stěr je pouze indikativní – je/není kontaminace.

2.3. Předání odebraných stěrů

Vzorky s řádně vyplněnou průvodkou se předají k měření do příslušné laboratoře popřípadě laboratoře určené KŠ SÚJB resp. RKŠ SÚJB. Další manipulace se vzorky se řídí vnitřními předpisy přebírající laboratoře.

3. Záznamy a protokoly

Deník mobilní skupiny: veškerá naměřená data a data týkající se měření se zaznamenávají do deníku MS.

Záznam měření: veškerá naměřená data a data týkající se měření se zaznamenávají do záznamu měření (Přílohy 1 - 3). Záznam měření v papírové nebo elektronické formě je předán do příslušné laboratoře. Záznam měření je možné předat i elektronickou poštou.

Průvodka vzorku: V případě odběru vzorku se zároveň vyplňuje průvodka k tomuto vzorku. Průvodka spolu s odebraným vzorkem stěru je předána do příslušné laboratoře k dalšímu vyhodnocení. Kopie záznamu měření a průvodky o odběru vzorku s potvrzením laboratoře o převzetí originálů a vzorku se archivuje.

POSTUP PRO MOBILNÍ SKUPINY POSTUP 4

4. Související dokumenty

Technická dokumentace k přístrojům

5. Příloha – vzory záznamů měření a průvodky

Příloha 1 - Záznam měření plošné (povrchové) kontaminace osoby

Příloha 2 - Záznam měření plošné (povrchové) kontaminace předmětu

Příloha 3 - Záznam měření povrchové kontaminace vozidla

Příloha 4 - Průvodka k odebranému vzorku stěru

**POSTUP PRO MOBILNÍ SKUPINY
POSTUP 4**

Příloha - Záznamy měření a průvodka k odebraným vzorkům

(vzory)

Záznam měření plošné (povrchové) kontaminace osoby

Provedl: _____

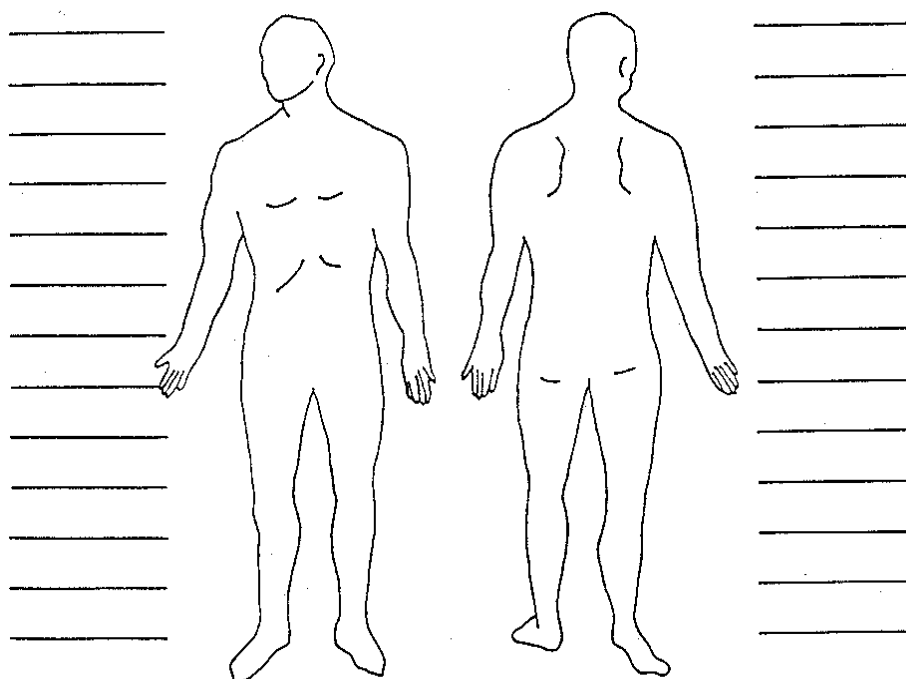
Číslo nebo kód MS: _____

Důvod měření (člen MS, jiný): _____

Jméno měřené osoby: _____ Pohlaví: MBližší identifikace osoby: _____ Ž

Použitý detektor kontaminace: _____

Odečtené pozadí: _____

Jednotky: s^{-1} Bq/cm^2 Předpokládaný radionuklid: _____

Poznámky: Na řádky v obrázku napište naměřené hodnoty. Místa měření označte šipkami, zaznamenejte jen hodnoty vyšší než pozadí.

Je nutná dekontaminační procedura: Ano Ne

Předal: _____ (Jméno osoby odpovědné za měření, výpočet a předání, podpis) _____ (datum)

Převzal: _____ (Jméno přebírající osoby, podpis)

Záznam měření plošné (povrchové) kontaminace předmětu

Provedl: _____ Číslo nebo kód MS: _____

Datum a čas měření: _____ Místo měření: _____

Použitý detektor kontaminace: _____

Jednotky: s⁻¹ Bq/cm² Předpokládaný radionuklid: _____

Číslo měření	Aktivita [Bq/cm ²] resp. četnost (imp/s)		Monitorovaná plocha (popis)
	Pozadí	Měř. plocha	
1			
2			
3			
4			
5			
6			
7			
8			
9			
10			

Předal : _____ (Jméno osoby odpovědné za měření, výpočet a předání, podpis) _____ (datum)

Převzal: _____ (Jméno přebírající osoby, podpis)

Záznam měření povrchové kontaminace vozidla

Provedl: _____ Číslo nebo kód MS: _____

Datum a čas měření: _____ Místo měření: _____

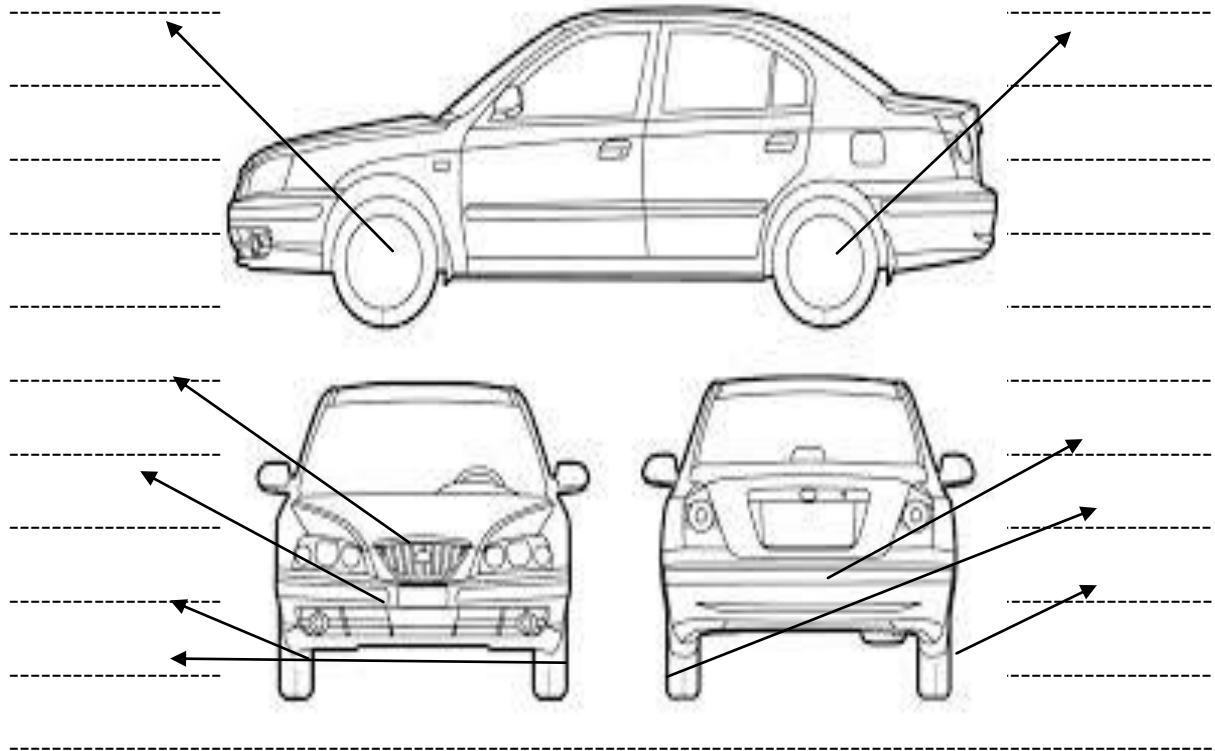
Jméno řidiče: _____ SPZ vozidla: _____

Jméno spolujezdce/ů: _____

Použitý detektor kontaminace: _____

Odečtené pozadí: _____

Jednotky: s^{-1} Bq/cm^2 Předpokládaný radionuklid: _____

Vzorek stěru odebrán: Ne Ano _____
(číslo průvodky odebraného stěru, značení vzorku)

Předal: _____ (datum)
(Jméno osoby odpovědné za měření, výpočet a předání, podpis)

Převzal: _____
(Jméno přebírající osoby, podpis)

Průvodka k odebranému vzorku stěru

Provedl: _____ Číslo nebo kód MS: _____

Datum a čas měření: _____ Místo měření: _____

Naměřené pozadí v místě stěru: _____

Jednotky: s⁻¹ Bq/cm² Předpokládaný radionuklid: _____

Použitý detektor

kontaminace: _____

Stěry

Místo odběru stěru	Setřená plocha [cm ²]	Datum/Čas	Kód stěru	Poznámka

Předal: _____ (datum)
(Jméno osoby odpovědné za odběr a předání, podpis)Převzal: _____
(Jméno přebírající osoby, podpis)